REALIZACJA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORAZ ZASADY „NIE CZYŃ ZNACZĄCYCH SZKÓD” DNSH

Szkolenie dla Beneficjentów

działania FENX.01.03

Warszawa **24–25 listopada 2026 r.**

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

Projekty finansowane ze środków UE muszą:

- uwzględniać ochronę środowiska,

- wpisywać się w cele zrównoważonego rozwoju ONZ,

- być zgodne z międzynarodowymi działaniami na rzecz klimatu (porozumienie paryskie),

- nie powodować poważnych szkód dla środowiska (zasada DNSH).

Jest to zapisane w art. 9 (4) rozporządzenia ogólnego CPR (2021/1060)

CZYM JEST ZASADA DNSH?

Zasada DNSH („nie czyń znaczącej szkody”) wynika z unijnego rozporządzenia z 18 czerwca 2020 r., zwanego Taksonomią UE.

To rozporządzenie:

- określa, jakie działania można uznać za przyjazne środowisku (zrównoważone środowiskowo),
- ustala zasady, na jakich takie projekty mogą być finansowane ze środków UE,
- wskazuje najważniejsze cele środowiskowe, które trzeba brać pod uwagę przy planowaniu i realizacji inwestycji.

SZEŚĆ CELÓW ŚRODOWISKOWYCH PRZY REALIZACJI INWESTYCJI ZRÓWNOWAŻONYCH ŚRODOWISKOWO

Łagodzenie zmian klimatu

Adaptacja do zmian klimatu

Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich

Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym

Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola

Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

ZASADA DNSH (ART. 17 ROZPORZĄDZENIA O TAKSONOMII)

- **zapewnia, że dana działalność nie powoduje znaczącej szkody dla środowiska (nie stanowi przeszkody w osiągnięciu wszystkich sześciu celów).** „Poważna szkoda” to np. działania prowadzące do znacznych emisji gazów cieplarnianych, inwestycje które utrudniają/uniemożliwiają osiągnięcie dobrego stanu/potencjału wód, działania związane ze znacząco nieefektywnym wykorzystaniem materiałów/surowców (przekraczają progi szkodliwości określone w rozporządzeniach delegowanych).
- jednocześnie inwestycja, redukująca np. emisję gazów cieplarnianych, **nie może jednocześnie powodować degradacji** bioróżnorodności, zanieczyszczenia wód lub nadmiernego zużycia zasobów naturalnych (tzw. greenwashing).

ZASADA DNSH (ART. 17 ROZPORZĄDZENIA O TAKSONOMII) – cd.

- **skupia się na unikaniu szkód, ale sprzyja też wyborowi najlepszych środowiskowo przedsięwzięć** (np. pod względem energooszczędności).

Taksonomia UE nie jest jednak aktem prawnym, który wprost odwołuje się do Funduszy Europejskich. **Jest to system klasyfikacji, pomagający ustalić – w szczególności na potrzeby instytucji finansowych – czy dana działalność gospodarcza jest zrównoważona środowiskowo.**

Uzupełnieniem regulacji w Taksonomii UE są akty delegowane Komisji UE, w których ustalone są techniczne kryteria kwalifikacji poszczególnych rodzajów działalności gospodarczych, które dokładniej wyjaśniają, jak sprawdzić spełnienie tej zasady w różnych branżach i dla konkretnych celów środowiskowych.

STOSOWANIE ZASADY DNSH W FEnIKS 2021-2027

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

W perspektywie finansowej na lata 2021-2027, do kryteriów oceny projektów ubiegających się o wsparcie z funduszy unijnych wprowadzono nowe elementy, między innymi ocenę zgodności projektu z zasadą „do no significant harm” (DNSH)” tj. „nie czyń poważnych szkód”.

Dotyczy to wszystkich przedsięwzięć realizowanych ze środków UE, niezależnie od ich specyfiki (działania o charakterze nieinfrastrukturalnym, lokalnym, itp. podlegają także wstępnej ocenie/screeningowi pod względem ewentualnego negatywnego wpływu na cele środowiskowe).

Aby działanie mogło być finansowane musi być uznane za zrównoważone, tj.

- **przyczyniać się do realizacji jednego z ww. celów,**
- **nie może znacznie szkodzić celom środowiskowym,**
- **spełniać minimalne gwarancje dotyczące praw człowieka.**

Spełnienie tego warunku było/jest analizowane na poziomie:

1) Programu FEnIKS 2021-2027 („Analiza spełniania zasady „nie czyń poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027” – **w praktyce na poziomie opisów typów działań**),

2) naborów wniosków o dofinansowanie (kryterium horyzontalne obligatoryjne *Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada „nie czyń poważnej szkody”* – **w praktyce w odniesieniu do typów działań**),

3) projektów (Umowa o dofinansowanie – **kontrola zgodności na poziomie indywidualnych projektów**, zbieranie danych i dowodów – **przez cały cykl życia projektu**).

100% wydatków z funduszy UE musi być zgodne z zasadą DNSH.

KONTROLA ZGODNOŚCI REALIZACJI PROJEKTU Z DNSH

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

UMOWA O DOFINANSOWANIE

§ 4c

Wymogi związane z oceną potwierdzenia realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH

1. Beneficjent zapewnia zgodność Projektu z zasadą DNSH. Beneficjent zobowiązany jest do bieżącego gromadzenia informacji, danych oraz dokumentacji, które stanowią potwierdzenie realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH.

2. Beneficjent zobowiązuje się do opracowywania okresowego sprawozdania potwierdzającego realizację Projektu zgodnie z zasadą DNSH w okresie realizacji Projektu każdorazowo w terminie do 31 stycznia każdego roku za rok poprzedzający oraz złożenia raportu końcowego najpóźniej wraz z wnioskiem o płatność końcową. W okresowym sprawozdaniu i raporcie końcowym Beneficjent powinien przedstawić wykaz dowodów potwierdzających zawarte w ww. dokumentach informacje.

3. Raport końcowy, o którym mowa w ust. 2, zawierał będzie w szczególności podsumowanie informacji dotyczących zgodności Projektu z zasadą DNSH oraz informacje, o zgodności z zasadą DNSH, w zakresie działań, których realizacja odbywać się będzie na etapie eksploatacji Projektu.

Raport/y dotyczą wszystkich etapów projektu! Złożenie raportu zgodnie z UoD jest warunkiem otrzymania refundacji/rozliczenia zaliczki!

Cel środowiskowy	Minimalne wymogi dla działalności związanej z dostawą wody i gospodarowania ściekami (obligatoryjne)
łagodzenie zmian klimatu	ocena bezpośrednich emisji gazów cieplarnianych (wymagana tylko dla dużych oczyszczalni ścieków). W przypadku fermentacji beztlenowej osadów ściekowych wymagany jest plan monitorowania wycieków metanu w instalacji.
adaptacja do zmian klimatu	**ocena zagrożenia klimatycznego dla przedsięwzięcia (czy projekt uwzględnia ryzyko powodzi, suszy, ulewnych opadów? Czy infrastruktura ma odpowiednią odporność (np. retencja, zabezpieczenia)?) i ewentualne wdrożenie działań adaptacyjnych**
zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	**działanie musi być zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną i dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (czyli ustawą OOŚ i aktami wykonawczymi do tej ustawy)**
przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym	nie dotyczy
zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontroli	**ścieki oczyszczone odprowadzane do wód czy gruntu muszą spełniać określone normy jakości zarówno unijne, jak i krajowe (określone w dyrektywie 91/271/EWG lub być zgodne z przepisami krajowymi). System zbierania i oczyszczania ścieków powinien też radzić sobie z nadmiarem wód opadowych (różne rozwiązania, np.: oddzielne kanały dla deszczówki i ścieków, zbiorniki retencyjne, rozwiązania oparte na naturze (np. tereny zielone wchłaniające wodę). Powstające osady ściekowe również muszą być odpowiednio zagospodarowane zgodnie z dyrektywą 86/278/EWG lub zgodnie z wymogami prawa krajowego**
ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	inwestycja nie zaszkodzi środowisku (na podstawie przepisów o ocenach oddziaływania na środowisko – tzw. OOŚ), trzeba też uwzględnić ochronę przyrody, w tym gatunków i obszarów chronionych (zgodnie z tzw. dyrektywą siedliskową i ptasią). Dla projektu wykonano ocenę środowiskową albo przynajmniej weryfikację, czy taka ocena jest potrzebna. Jeśli została wydana decyzja środowiskowa należy wprowadzić wszystkie wskazane w niej działania, np. środki ograniczające negatywny wpływ inwestycji oraz działania rekompensujące szkody

Cel środowiskowy	Działania na rzecz osiągnięcia celów środowiskowych (zalecane)
łagodzenie zmian klimatu	Np. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (pompy, napowietrzanie) i OZE (np. fotowoltaika), wykorzystanie biogazu
adaptacja do zmian klimatu	Np. retencja wód deszczowych na terenie oczyszczalni ścieków z wykorzystaniem zielono-niebieskiej infrastruktury, czy zaplanowano rozwiązania na wypadek awarii/braku zasilania
zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	Np. zastosowanie rozwiązań oszczędzających wodę (szczelne sieci wodociągowe, monitoring wycieków)
przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Np. zastosowanie rozwiązań wykorzystujących ścieki oczyszczone w procesach technologicznych. Czy stosowane materiały są trwałe i nadają się do recyklingu? Czy ograniczono powstawanie odpadów?
zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontroli	Np. stosowanie technologii i urządzeń ograniczających emisje pyłów, hałasu oraz zanieczyszczeń, np. podwyższone standardy oczyszczania, hermetyzacja instalacji, biofiltry.
ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	Np. zastosowanie rozwiązań (wykraczających poza działania minimalizujące określone w decyzjach administracyjnych) na rzecz ekosystemów i bioróżnorodności (standardy dot. zieleni, dodatkowe nasadzenia, strefy „dzikości”, stwarzanie miejsc dla owadów, ptaków, małych ssaków, itp.)
Inne działania: Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego Stosowanie kryteriów zielonych zamówień publicznych ……..	

DOKUMENTACJA I DOWODY

Dokumenty, które są wymagane przepisami prawa lub są stosowane w procesie inwestycyjnym

Dokumenty potwierdzające zgodność projektu (z przepisami prawa i zasadą DNSH) należy przypisać do odpowiednich etapów projektu lub zadań.

Nie trzeba załączać dokumentów do raportów – wystarczy je wymienić.

Raport pełni funkcję listy kontrolnej, która sprawdza:

Czy wszystkie wymogi i działania (w tym dodatkowe z wniosku o dofinansowanie) zostały zrealizowane?

Czy istnieją dokumenty potwierdzające wykonanie tych działań?

Etap	Dokumentacja/dowody (przykłady)
Przygotowanie inwestycji	Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu (Studium wykonalności, wniosek o dofinansowanie) Decyzja środowiskowa (raporty OOŚ, karta informacyjna przedsięwzięcia), inne decyzje dot. np. wycinki drzew, odstępstw od zakazów, Deklaracja Natura 2000 (RDOŚ), Informacja PG Wody Polskie itp., zgody wodnoprawne, pozwolenia na budowę Dokumentacja projektowa (potwierdzająca zgodność z wymogami, zawierająca informacje o dodatkowych działaniach), dokumentacja przetargowa, o ile zawiera zapisy np. obligujące wykonawcę do działań wspierających realizację danego celu środowiskowego/minimalizujących negatywny wpływ (PFU, OPZ, SIWZ) **Działania łagodzące skutki negatywne (także skumulowane) muszą być przewidziane na etapie planowania projektu**
Realizacja robót	Dokumenty potwierdzające wdrożenie warunków z decyzji środowiskowej, innych decyzji Wykaz odpadów, plany segregacji odpadów, karty przekazania odpadów Wykaz działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń w trakcie budowy Dzienniki budów, raporty nadzoru inwestorskiego (w tym środowiskowego), raporty wykonawcy, protokoły odbioru (potwierdzające np. wykonanie działań na rzecz ograniczenia ryzyk klimatycznych, ochrony ekosystemów) Deklaracje/inne dokumenty posiadania właściwości użytkowych (np. dla wyrobów związanych z wodą) Protokoły z przeglądów technicznych maszyn stosowanych na terenie budowy
Oddanie do użytkowania/eksploatacja	Protokoły z uruchomienia instalacji, szczelności, Wyniki badań laboratoryjnych ścieków oczyszczonych, Dokumenty potwierdzające gospodarowanie osadami zgodnie z prawem Instrukcje/standardy dotyczące użytkowania zainstalowanych urządzeń w zakresie ich efektywności energetycznej i emisyjności Protokoły z okresowej kontroli stanu technicznego obiektów

Zespół ds. DNSH w ramach grupy zadaniowej przy Komitecie ds. Umowy Partnerstwa 2021-2027 ds. zasad horyzontalnych wydał materiał podsumowujący prace Zespołu (analiza):

- ✓ Brakuje jednego, spójnego sposobu oceniania zgodności oraz dokumentowania działań.
- ✓ Nie ma jasnego powiązania zasady DNSH z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony środowiska. Co prawda oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ) obejmują dużą część tych zagadnień, ale nie wszystko – np. nie odnoszą się do gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), a wiele projektów w ogóle nie podlega procedurze OOŚ.
- ✓ Zasada DNSH jest różnie rozumiana w zależności od projektu. Największy problem sprawia jej zastosowanie w tzw. projektach „miękkich” (np. zamówienia, szkolenia), gdzie nawet trudno ocenić, czy mogą one spowodować istotne szkody.
- ✓ Dużym wyzwaniem jest też określenie, jak beneficjenci mają dokumentować stosowanie zasady DNSH. Trudno przełożyć ją na konkretne dowody potwierdzające zgodność, a szczególnie problematyczne jest monitorowanie jej realizacji zarówno w trakcie projektu, jak i po jego zakończeniu (w okresie trwałości).

Co nas czeka w przyszłości, tj. w perspektywie 2028-2034?

- ✓ Komisja Europejska proponuje znaczące uproszczenie podejścia w porównaniu z okresem 2021-2027 poprzez stworzenie jednego wspólnego przewodnika DNSH dla całego budżetu UE z zamkniętą listą działań, które mogą mieć znaczący, negatywny wpływ na co najmniej jeden cel środowiskowy.
- ✓ KE proponuje podejście, że „DNSH stosujemy tylko wobec ograniczonej listy działań uznanych za potencjalnie szkodliwe; wszystko poza tą listą uznaje się automatycznie za zgodne" (za potencjalnie szkodliwe uznaje wciąż inwestycje związane z wydobyciem, przesyłem, magazynowaniem i pozyskaniem energii z paliw kopalnych, składowaniem i spalaniem odpadów oraz rozważa dodatkowe wymogi adaptacyjne dla dużej infrastruktury, infrastruktury krytycznej oraz projektów szczególnie narażonych na ryzyko klimatyczne w obszarze adaptacji do zmian klimatu).
- ✓ Wskazano też trzy główne grupy wyjątków: A. Kryzysy (np. klęski żywiołowe, sytuacje nadzwyczajne, zagrożenia bezpieczeństwa, sytuacje przy granicach UE, B. Nadrzędny interes publiczny - powiązany z istniejącymi odstępstwami prawa środowiskowego UE, C. Obronność i bezpieczeństwo – całe grupy interwencji obronnych mają zostać wyłączone z DNSH .
- ✓ W praktyce KE odchodzi od podejścia, gdzie zasada DNSH jest stosowana bardzo szeroko, nawet gdy dana kwestia była już regulowana np. przez: dyrektywę środowiskową, ustawę OOŚ, itp. Proponuje się, aby działania spełniające kryteria Taksonomii UE były automatycznie uznawane za zgodne z DNSH w nowej perspektywie.
- ✓ Najprawdopodobniej inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zostaną uznane automatycznie za zgodne z zasadą DNSH. ☺

PRZYDATNE DOKUMENTY

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

- ✓ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088
- ✓ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. (techniczne kryteria kwalifikacji)
- ✓ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2486 z dnia 27 czerwca 2023 r. (techniczne kryteria kwalifikacji)
- ✓ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2026/73 z dnia 4 lipca 2025 r. zmieniające rozporządzenia delegowane (UE) 2021/2139 i (UE) 2023/2486 w odniesieniu do uproszczenia niektórych technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu, czy działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem celów środowiskowych. Nowe rozporządzenie delegowane jest stosowane od 1 stycznia 2026 r.
- ✓ Analiza spełniania zasady „nie czyń poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
- ✓ Wytyczne techniczne dotyczące weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat w latach 2021–2027 (2021/C 373/01)
- ✓ Poradnik weryfikacji inwestycji pod względem wpływu na klimat i adaptacji do zmian klimatu w okresie programowania UE 2021-2027
- ✓ Zasada nieczynienia poważnych szkód środowisku (DNSH) w funduszach polityki spójności na lata 2021- 2027 – analiza i rekomendacje Zespołu ds. DNSH w ramach grupy zadaniowej KUP 2021-2027 ds. zasad horyzontalnych

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

www.nfosigw.gov.pl

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ